

29. Там само. – 2006. – 16 листопада. (№1565-1566). – С. 2.
30. Там само. – 22 березня. (№1546-1548). – С. 2.
31. Там само. – 2007. – 7 березня. (№1577-1579). – С. 5.
32. Там само. – 7 лютого. (№1572-1574). – С. 1.
33. Там само. – 7 березня. (№1577-1579). – С. 5.
34. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / КПНУ ім. Івана Огієнка, Наук. бібліотека; редкол. : О. М. Завальнюк (голова), В. С. Прокопчук (відп. ред.) [та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – (Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство; вип. 2). – С. 285-296.

Summary

The article deals with Ukrainian-Polish relations and cooperation in the activity of Scientific library of the Kamianets-Podilskiy National University named after Ivan Ohienko.

Key words: Kamianets-Podilskiy, Scientific library, Ukrainian-Polish aspect, polonistika studyroom.

Одержано 30 травня 2011 року

УДК 304.44(477)

О.П.Жалюк

Організаційно-методична діяльність в системі клубних закладів Поділля

В статті висвітлюється сучасний стан організаційно-методичної діяльності в системі культурно-освітньої роботи клубних закладів Хмельницької та Вінницької областей.

Ключові слова: культурно-освітня робота, організаційно-методична діяльність, клубні заклади, методичні кабінети.

Актуальність та наукова новизна даної теми полягає в цілковитій відсутності сучасного науково-методологічного її аналізу і системного уза-

гальнення у науковій літературі. Окремі її аспекти висвітлюються в підсумкових документах Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва (далі – ОНМЦКМ), Вінницького обласного центру народної творчості (далі – ОЦНТ), районних, міських будинків культури, центрів культури, дозвілля і мистецтва, органів управління культури, невеликих газетних публікаціях.

Культурно-освітня робота є важливою ланкою в системі духовно-культурного життя, культурно-творчої діяльності і відпочинку різних категорій населення у вільний від роботи і навчання час.

Провідну роль у цьому відіграють заклади культури клубного типу. На Хмельниччині, наприклад, діють 1110 таких установ, тут працюють 1719 осіб, понад 5,1 тис. формувань і 4,4 тис. колективів аматорського мистецтва¹, на Вінниччині – 1089 закладів клубного типу (тут задіяні 1755 чоловік, працюють 6,8 тис. формувань і понад 5 тис. гуртків художньої самодіяльності²). Рівень культурно-творчої діяльності закладів культури клубного типу в значній мірі залежить від організаційно-методичного керівництва ними.

Організаційно-методичну діяльність цих закладів забезпечують: Хмельницький обласний науково-методичний центр культури і мистецтва, 18 районних, Хмельницький, Кам'янець-Подільський, Шепетівський міські будинки культури, Дунаєвецький, Кам'янець-Подільський і Чемеровецький районні центри культури, дозвілля і мистецтв (далі – РЦКДМ), Нетішинський і Славутський міські Палаці культури; на Вінниччині – Вінницький обласний і Могилів-Подільський центри народної творчості, 27 районних, Ладизинський, Козятинський, Жмеринський міські будинки культури.

У цих закладах для кращого керівництва створені методичні кабінети, які, наприклад, у міських будинках культури, наповнені методичними посібниками, репертуарною літературою, сценаріями масових заходів тощо.

Загалом робота методичних кабінетів районних і міських будинків культури спрямовується на стимулювання діяльності клубних установ, розвиток аматорства, збереження, підтримку та популяризацію народних звичаїв, обрядів, народних художніх промислів, поліпшення творчо-комерційної діяльності закладів культури, поширення інноваційних форм роботи.

На Хмельниччині найкраще оформлені і працюють методкабінети Білогірського, Красилівського, Городоцького, Деражнянського, Чемеровецького і Ярмолинецького районних будинків культури. Творчі працівники РБК закріплені за сільськими клубними закладами, надають методичну і

практичну допомогу їх працівникам безпосередньо на місці. Так, 2009 року працівники Кам'янець-Подільського РЦКДіМ “Розмай” провели з цією метою майже 100 виїздів у села району, Шепетівського РБК – 73, Чемеровецького РЦКДМ – 71, Хмельницького РБК – 60, Старокостянтинівського – 53, Волочиського РБК “Гармонія” – 49, Білогірського РБК – 46, Городоцького РБК – 41, Ізяславського РБК – 34, Красилівського РБК – 26. За результатами виїздів спеціалістів відбулися засідання відділів культури, які виробили пропозиції щодо поліпшення роботи клубів і будинків культури³.

В методкабінетах Білогірського, Городоцького, Красилівського, Славутського, Старокостянтинівського, Бершадського, Тульчинського, Немирівського, Хмельницького, Барського районних будинків культури змістовно працюють довідково-консультаційні столи, де спеціалісти проводять індивідуальні та групові консультації для клубних працівників з питань надання платних послуг, організації культурно-дозвіллевої роботи, діловодства клубного закладу.

Методичні кабінети аналізують статистику та текстову звітність, вивчають стан та сприяють покращенню матеріально-технічної бази клубних закладів, співпрацюють із засобами масової інформації. Методисти розробляють примірні методичні рекомендації, сценарії і беруть безпосередню участь в організації і проведенні культурно-масових заходів, свят.

На високому рівні організаційно-методичну та культурно-освітню діяльність в РБК здійснюють: в Гайсинському – 20, Іллінецькому – 23, Могилів-Подільському ЦНТ – 20, Немирівському – 19, Бершадському – 15, Калинівському – 13, Липовецькому, Тульчинському, Томашпільському – 11, Погребищенському, Муровано-Куриловецькому, Хмельницькому – 10, а в Чернівецькому – 3, Чечельницькому – 7, Піщанському і Крижопільському – 8 працівників⁴. Особливу роль у цьому процесі відіграють інструктори з культосвітньої роботи, методисти і керівники колективів з основних жанрів художньої самодіяльності.

В районних і міських будинках культури Хмельницької області організаційно-методичну і культурно-творчу діяльність здійснюють 699 працівників, 676 з яких, утримуються за рахунок бюджету, 459 безпосередньо забезпечують культурно-освітню діяльність. Штатна чисельність РБК становить 443 працівники. Але якщо в Волочиському РБК “Гармонія” працює 44 фахівці, Летичівському – 38, Старокостянтинівському – 37, Деражнянському, Полонському, Хмельницькому – по 28, Білогірському – 27, Ізяславському – 26, Теофіпольському – 23, Дунаєвецькому – 22, Красилівському

– 21, Віньковецькому, Чемеровецькому – по 20, Славутському – 19, Ярмолинецькому – 16, Кам'янець-Подільському – 15, то в районних будинках культури – Старосинявському – 6, Шепетівському – 9 працівників. Досить строкатою є штатна чисельність працівників міських будинків культури: у Хмельницькому – 44, Кам'янець-Подільському – 35, Старокостянтинівському – 10, Нетішинському – 8. Повну вищу освіту мають 101 працівник РБК і 75 – МБК; базову вищу освіту – 122 працівники РБК і 147 – МБК; неповну вищу – 85 працівників РБК і 30 – МБК⁵.

Велику організаційно-методичну роботу проводять працівники РБК: Віньковецького – Г.Пустова, Н.Дудар, І.Гринькевич; Славутського – А.Моторний, Д.Мархайчук, С.Верзун, Н.Федорук, В.Василевський, Г.Урвант; Шепетівського – С.Спеціальна, А.Сідлецький; Городоцького – Г.Зайковська; Білогірського – М.Хоменко, В.Васильчук, О.Зубок, В.Мазур; Красилівського – С.Коцюк, Б.Токовенко, С.Березюк; Полонського – Г.Попова, М.Сміловець; Деражнянського – В.Шарапов, М.Смагитель; Старокостянтинівського – А.Бугера, Н.Котлярова; Волочиського – Ц.Зюлковський, С.Мельничук, В.Гуменюк; Летичівського – О.Бачинський, В.Довгалюк, М.Слоїк, Т.Калита; Кам'янець-Подільського – В.Моцик, М.Коваль; Ізяславського – Г.Чернюк та багато інших.

Найбільш змістовною організаційно-методичною діяльністю виділяються Хмельницький обласний науково-методичний центр культури і мистецтва і Вінницький обласний центр народної творчості. Ці багатofункціональні заклади здійснюють методичне керівництво клубною роботою в містах і районах. В методкабінетах організаційно-методичних центрів (ОМЦ) сформовані і постійно поповнюються бібліотеки репертуарної літератури для аматорів художньої творчості різних жанрів, сценарії різноманітних культурно-масових заходів, методичні розробки щодо організації діяльності закладів культури клубного типу, початкових дитячих мистецьких навчальних установ, фото і відео матеріали. Зберігаються нормативно-правові акти, циркуляри і директиви, що регулюють галузеву сферу культурологічної діяльності. Ведуться картотеки мережі, кадрів, аматорських колективів, клубних закладів.

ОМЦ виконують функції творчої лабораторії із практичного запровадження інноваційних форм роботи, організації і проведення культурно-дозвіллевих заходів, видовищних проєктів та шоу-програм різноманітної направленості, здійснюють аналітичну, художньо-творчу роботу, приділяючи особливу увагу розвитку культурно-творчої діяльності, творчих здібностей, виконавської майстерності обдарованих дітей, молоді, популя-

ризації фольклорно-етнографічної спадщини. Хмельницький ОНМЦКМ, наприклад, щорічно проводить десятки молодіжних та виконавських конкурсів, виставок, олімпіад всеукраїнського та обласного рівня, серед яких: конкурси краси, дитячої та чоловічої естетики, молодих сімей, заходи на підтримку культури національних меншин, молодіжні фестивалі⁶.

Однак основним напрямком роботи цих обласних методцентрів є забезпечення розвитку народної художньої творчості, вивчення і збереження нематеріальної культурної спадщини, традиційного мистецтва. З цією метою проводяться календарно-обрядові масові свята, виставки, ярмарки, літературні свята, цикли радіо та телепередач, симпозиуми, фольклорні фестивалі та експедиції, видаються науково-методичні та репертуарні збірники⁷.

У структурі Хмельницького ОНМКіМ функціонують відділи: науково-методичної роботи установ культури клубного типу (зав. В.В.Войдевич), народної творчості (зав. О.М.Серветник), маркетингу, іноваційно-видовищних заходів та шоу-програм (зав. А.В.Белеванцев), перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів (зав. Л.Ц.Бойчук), навчально-методичний відділ ПСМНЗ (зав. М.О.Луценко), організаційно-технічного забезпечення (зав. В.І.Максименко), редакційно-видавничий (І.В.Мазурук), господарський (зав. Є.І.Терлецька). Під керівництвом директора, заслуженого працівника культури України Олени Ільгиської тут плідно працюють заслужений діяч мистецтв А.Белеванцев, заслужені працівники культури України Т.Стан, М.Бідюк, В.Вибордовська, досвідчені фахівці О.Сосніна, Л.Бойчук, С.Подгурська, В.Ярмошук, Л.Тарнавська, О.Іщук, Г.Буяновська, Ю.Атаманчук, художник О.Конева та ін.⁸.

Важливим напрямком їхньої роботи є навчання та підвищення кваліфікації культурно-освітніх працівників. Так, відділом підвищення кваліфікації кадрів Хмельницького ОНМЦКМ у 2009 році, згідно затвердженого управлінням культури, туризму і курортів облдержадміністрації графіка, проведено 14 потоків навчання, підвищили кваліфікацію 476 працівників культури області, з них: директори, інструктори, методисти РБК, МБК – 81 чол., керівники аматорських колективів – 64 чол. Спільно з Рівненським факультетом Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва проведено навчання 5 груп працівників культури (127 чол.), у тому числі майстрів художньої вишивки, хореографії, художників. Протягом 2009 року ОНМЦКМ проведнео 18 Днів центру в 16 районах області. Тематику занять були питання планування роботи, діяльність методичних кабінетів РБК з сільськими клубними закладами, інформаційно-агітаційне оформлення клубів і будинків культури.

У навчальні плани включаються теми, що розкривають суть, призначення і зміст культурно-дозвілевої діяльності, інноваційні технології у професійній діяльності працівників культури, моделі та форми дозвілля, функціонування мережі клубних закладів, адаптування їх до ринкових умов. У практику семінарів впроваджено проведення майстер-класів, творчих лабораторій, виїзди на практичні заняття в райони, зустрічі з провідними культурологами, діячами культури, аматорськими колективами⁹.

Понад 520 працівників культури і мистецтва Вінниччини, в тому числі більше 140 клубних кадрів, щорічно підвищують кваліфікацію у Вінницькому факультеті Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва України¹⁰.

Організаційно-методична діяльність, при всіх суспільних кризових явищах, дає позитивні результати в роботі клубних закладів. Протягом року, наприклад, в районах і містах Хмельниччини проводиться понад 69,4 тис. (68,3 тис. – в районах і 1100 – в містах) культурно-освітніх та розважальних заходів, 7,7 тис. (7,2 тис. – в районах, 520 – в містах) аматорських і 256 – професійних (155 – в районах, 100 – в містах) вистав і концертів, майже 1700 виставок образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, понад 40 тис. інших культурно-масових заходів, в тому числі більше 5,8 тис. – у районних і міських будинках культури¹¹.

Багато нових форм культурно-освітньої роботи запроваджується в клубних закладах Вінниччини. Зокрема, відроджено багато народних свят, пропагуються різні жанри класичного і народного мистецтва, фольклор.

Реалізуються ряд обласних цільових програм стабілізації і поліпшення діяльності закладів культури і мистецтва. Проводяться обласні художньо-аматорські свята “Українська витинанка” (Могилів-Подільський), національних культур “Всі ми діти твої, Україно, сагири і гумору ім. С.Руданського (Калинівка), обласні конкурси “Повір у себе” (для дітей-інвалідів), “Червона рута” (молодих виконавців української пісні), “Обереги пам’яті” (читців), сімейно-родинних колективів “Співуча родина” та інші¹². Організуються всеукраїнські та місцеві культурно-мистецькі заходи “Мистецтво одного села”, “Мистецтво малих міст”, “Плеяда митців Вінниччини”, “Весна музеїв”, міжнародний фестиваль “Джаз-струм”, акції “Покровитель культури”, “Від села до села”, фестиваль світлиць “Щедра господа”¹³.

На жаль, організаційно-методична діяльність районних будинків культури гальмується відомчою розбалансованістю клубних закладів, відсутністю електронних автоматизованих систем структуризації, обліку та по-

ширення інформації, недостатнім фінансуванням матеріально-технічних, художньо-творчих і кадрових потреб, відсутністю оперативного транспорту. Повільно запроваджуються інноваційні форми і механізми культурно-дозвіллевої, національно-виховної діяльності з різними категоріями населення, особливо з молоддю, дітьми, підлітками. В ряді сіл клуби і будинки культури позбавлені підтримки господарсько-підприємницьких структур, недостатньо працюють з громадським активом, втрачають аматорські колективи досвід проведення тематичних вечорів, лекцій, не приділяють належної уваги організації календарних державних, професійних, народних свят та обрядів.

Дані проблеми вимагають подальшого науково-методологічного аналізу і узагальнення та практичного організаційно-методичного вирішення.

Примітки:

1. Інформаційний вісник. Діяльність обласного науково-методичного центру культури і мистецтва та закладів культури клубного типу Хмельниччини за 2009 рік / Хмельницький обласний науково-методичний центр культури і мистецтва. – Хмельницький, 2010. – С. 80.

2. Основні показники роботи закладів культури і мистецтва Вінницької області за 2009 рік / Управління культури і туризму Вінницької облдержадміністрації. – Вінниця, 2010. – Таблиці 1, 13.

3. Інформаційний вісник... – С. 74-75.

4. Основні показники роботи закладів культури і мистецтва Вінницької області за 2009 рік. – Таблиці 1, 13.

5. Інформаційний вісник... – С. 80.

6. Культура Хмельниччини. Буклет / [відпов. за вип. Г.Фурманчук.]. – Хмельницький, 2009. – С. 9.

7. Там само. – С. 11-12.

8. У барвах культури одвічне життя. Обласному науково-методичному центру культури і мистецтв – 70. – Хмельницький, 2009. – 32 с.

9. Інформаційний вісник... – С. 13-14.

10. Основні показники роботи закладів культури і мистецтва Вінницької області за 2009 рік. – Таблица 12.

11. Інформаційний вісник... – С. 74-75.

12. Про роботу Вінницького обласного центру народної творчості за 9 місяців 2010 року // Поточний архів Вінницького ОЦНТ за 2010 рік. Папка “Звіти, інформації, доповідні записки про роботу клубних закладів області. 2010 рік”. – Арк. 8-10.

13. Уразовська, Л. Хай люди зайдуть у нашу світлицю, хай пісню почують у ній... / Л. Уразовська // Вінницькі відомості. – 2003. – 30 квітня; Левицький, А. Найдорожча нагорода для культурармії – щирі аплодисменти вдячної аудиторії / А. Левицький // Вінниччина. – 2007. – 23 січня.

Summary

The current state of organizational and methodological activities in the system of cultural and educational work in the club institutions of Khmelnytsky and Vinnitsa regions are described in the article.

Key words: cultural and educational work, organizational and methodological activity, club institutions, methodical rooms.

Одержано 23 травня 2011 року

УДК 027.7:378.4(477.43)(093.3)

В.С.Прокопчук, В.М.Бунда

Наукова бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за 20 років незалежності України: хроніка, факти

У повідомленні відображено основні факти з життя наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за 20 років української незалежності (1991–2011).

Ключові слова: Кам'янець-Подільський, університет, наукова бібліотека, фонд, читачі, книговидача.

За роки незалежності України, бібліотека університету як і вищий навчальний заклад, зазнала помітних змін і трансформації. Насамперед – кількісно: бібліотечний фонд зріс від 788222 примірники 1991 року до 950602 у 2011-му; майже подвоїлося число читачів (5364 і 10270 відповідно); книговидача підвищилася на 63,6 відсотка (453503 і 712640). Сьогодні читачів обслуговує 18 бібліотечних підрозділів. Тенденція спеціа-